Gemeente Assen

Voortgangsrapportage 2022 Kloosterveen

JE HUIS

2020 2050

MET ENERGIE AAN DE SLAG

SAMEN OP WEG NAAR EEN DUURZAAM ASSEN

Inhoudsopgave

1 Project Kloosterveen 2
2 Inleiding 2
3 Verdiepend onderzoek 2
4 Voortgang project 2
5 Participatie & Communicatie 3
6 Techniek & Kosten 3
7 Koplopers 5
8 Aanbod 6
9 Bijlagen 7

1 Project Kloosterveen

Inleiding
De Transitievisie Warmte benoemt Kloosterveen als startwijk. Dit houdt in dat de warmtetransitie in deze wijk gaat starten en wijkgericht kan worden aangepakt. Het label ‘startwijk’ biedt kansen en deze worden in de verdiepingsfase verder uitgewerkt..

Samen met bewoners uit Kloosterveen is er voor de startwijk een aanvulling geschreven op de Transitie Visie Warmte. Daarin staat dat het label ‘startwijk’ voordelen moet opleveren en dat duurzaamheidsverplichtingen niet worden opgelegd bij aan- of verkoop van woningen of verbouwingen. We richten ons nadrukkelijk op de bewoners die voor 2030 willen en kunnen verduurzamen en laten de keuze om stappen te zetten bij de woningeigenaar.

Verdiepend onderzoek
In het addendum Kloosterveen is afgesproken dat de *gemeente samen met bewoners een verdiepend onderzoek doet naar voor de wijk toepasbare alternatieven (voor aardgas), waarbij ook andere opties dan all-electric worden onderzocht. Als blijkt dat er geen haalbare en betaalbare alternatieven voor 2030 in beeld zijn zullen alternatieven die tussen 2030 en 2050 mogelijk wel haalbaar en betaalbaar zijn worden onderzocht.*

Dit verdiepende onderzoek is in het najaar 2021 gestart en loopt tot de zomer 2022. Er is technisch onderzoek gedaan; nu loopt nog een vervolgonderzoek. Daarnaast lopen nog een aantal andere activiteiten die in het volgende hoofdstuk zijn toegelicht. Tenslotte zijn de geplande vervolgstappen toegelicht.

2 Voortgang project

Het project Kloosterveen bestaat uit vier sporen, namelijk:

1. Participatie & Communicatie
2. Techniek & Kosten
3. Koplopers
4. Aanbod

Per spoor is hieronder de voortgang toegelicht.

1. Participatie & Communicatie

In februari 2022 is er een Participatie & Communicatieplan opgesteld (bijlage 3). Het Participatie- en Communicatieplan biedt uitgangspunten voor hoe we samen met de wijk invulling geven aan het project Kloosterveen (participatie) en hoe we de inwoners informeren en meenemen in het project (communicatie). Het plan is opgesteld samen met inwoners van de wijk Kloosterveen en wordt onderdeel van het nog op te stellen Wijkuitvoeringsplan. Het plan is in februari 2022 ter informatie aan de gemeenteraad toegezonden en bij deze rapportage als bijlage gevoegd.

Participatie
Met bewoners (van de meedenkgroep) is in het Participatie- en Communicatieplan bepaald hoe bewoners het beste te betrekken bij het project. Een van de belangrijkste punten is om inwoners te benaderen op plekken waar ze al komen, zoals Kloosterveste of bij evenementen. Nu fysieke aanwezigheid weer mogelijk is gaan we in gesprek met bewoners over de drijfveren voor verduurzaming zodat hier bij het opstellen van het wijkuitvoeringsplan rekening mee gehouden kan worden. Hiervoor is een gespreksleidraad opgesteld die aan de meedenkgroep is voorgelegd.

Communicatie
Met communicatie willen we inwoners zowel informeren over het waarom van het project Kloosterveen, als ook over de mogelijkheden die er zijn om aan de slag te gaan. Met communicatie richten we ons daarom op het informeren en enthousiasmeren van de inwoners. Er is een reguliere nieuwsbrief. Hierin worden bewoners zowel geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen het project als ook besparingstips en ervaringen gedeeld. Van deze ervaringen worden ook filmpjes gemaakt en gedeeld. Nu fysieke aanwezigheid weer kan, starten we vanaf april met een tweewekelijkse inloopmiddag en willen we een informatieavond organiseren.

2. Techniek en Kosten

De Transitie Visie Warmte geeft voor Kloosterveen als voorkeursalternatief een all-electric oplossing. In het addendum Kloosterveen is afgesproken dat de gemeente samen met bewoners een verdiepend onderzoek doet naar voor de wijk toepasbare alternatieven (voor aardgas).

De gemeente heeft in samenwerking met de meedenkgroep Techniek & Kosten het bureau Witteveen+Bos gevraagd een onderzoek (bijlage 2) uit te voeren naar alternatieve vormen van warmtevoorziening voor Kloosterveen. Er is een selectie gemaakt van vier woningen op basis van representativiteit voor een bepaald deel van de wijk en op basis van medewerking van de bewoners. Daarbij is gekozen voor twee woningen van voor 2006 en twee woningen van na 2006.

Het onderzoek is van breed naar gedetailleerd gegaan. Er is gestart met een quickscan over de wijk. Hieruit kwam naar voren dat collectieve warmtenetten voor de wijk Kloosterveen geen kansrijke oplossingen zijn. Onderzoeksbureau Witteveen+Bos heeft samen met de meedenkgroep voor het onderzoek een aantal scenario's vastgesteld: warmtepompoplossingen, hybride en waterstof. Van deze scenario's is hybride een tussenoplossing.

Het onderzoek met betrekking tot de vier geselecteerde woningen levert een aantal inzichten op:

- De ene oplossing vraagt een grotere investering, de andere heeft hogere jaarlijkse kosten. De verhouding tussen investering en jaarlijkse kosten is bepalend voor de terugverdientijd.
- Tussen de gekozen oplossingen, gerekend met gebruik van 15 en 30 jaar, zijn de financiële verschillen beperkt.
- Inpasbaarheid van alternatieven voor aardgas in de woning zijn belangrijk voor de hoogte van de eventuele investering.
- Woningen zijn niet altijd even goed gebouwd als op de tekening, bij sommige woningen is sprake van warmteverlies door kieren of tocht.
- De huidige beweging in de energieprijzen maakt voorspellingen voor de toekomst extra uitdagend.
- Motivatie, persoonlijke voorkeuren en eerder gezette stappen of keuzes zijn medebepalend voor de mate van inpasbaarheid en hoogte van de investering.
- Een laag gasverbruik maakt de overstap naar een alternatief minder interessant. Wat betreft de warmtepomp zijn vooral goed geïsoleerde woningen interessant.

Nader onderzoek

In het onderzoek van Witteveen + Bos is de aanpassing van de warmteafgiftesystemen (zoals de radiatoren en vloerverwarming) van de woning meegenomen. In de meedenkgroep Techniek & Kosten blijft echter discussie over het mogelijke comfortverlies bij de alternatieve warmtetechnieken voor aardgas wanner gebruik wordt gemaakt van de in het onderzoek gekozen aanpassingen in het warmteafgiftesysteem.

Ook is in het onderzoek aangenomen dat er geen bouwkundige aanpassingen nodig zijn in de woning. Voor een aantal van de onderzochte scenario's is dit echter niet vanzelfsprekend, bijvoorbeeld omdat er bij een volledige warmtepomp (niet zijnde een hybride) een boilervat (dat zowel groot als zwaar is) geïnstalleerd moet worden.

Voor het vervolgonderzoek zijn de volgende punten belangrijk:

- De investering verdient verder onderzoek; een verdiepingsslag is nodig.
- Naast de kosten bij verduurzaming van de woning zijn ook de drijfveren van de bewoners om te verduurzamen belangrijk om zo de bewoners van de juiste informatie te kunnen voorzien.
- Meer woningen moeten worden geschouwd om de representativiteit van de verdieping te vergroten.
- De inpasbaarheid van de installaties en de investeringskosten van de scenario's moeten worden getoetst bij installateurs.
- Een hybride oplossing kan een interessante tussenstap zijn, mits de oplossing rekening houdt met de vervolgstap.

Woningen schouwen en offertes

Een volgende stap binnen de verdiepingsfase is het schouwen van meer woningen en het laten opmaken van offertes door installateurs om de inpasbaarheid en de kosten te toetsen.

3. Koplopers

We ondersteunen bewoners die al aan de slag willen met het verduurzamen en/of aardgasvrij maken van de woning en leren van deze ervaring. Op 25 oktober 2021 heeft de startbijeenkomst van de koplopersgroep plaatsgevonden. Deze groep bestaat uit een aantal inwoners van Kloosterveen die een start willen maken of al gestart zijn met aardgasvrij wonen. De bijeenkomsten van de koplopersgroep zijn gericht op het uitwisselen van ervaringen, het delen van kennis en van elkaar te leren. Na de bijeenkomst hebben we een enquête verstuurd naar de aanwezigen (bijlage 1).

In de enquête zijn de koplopers bevraagd naar hun motivatie om aardgasvrij te wonen en welke stappen ze daartoe hebben genomen of willen gaan zetten. We hebben ze vragen gesteld waar ze nu staan en welke belemmeringen ze ondervinden. Ook hebben we gegevens over hun woning en afgiftesysteem opgehaald zodat we koplopers kunnen benaderen voor het schouwen van hun woning als we specifieke woningen zoeken.

Uit de enquête blijkt dat duurzaamheid voor hen de belangrijkste reden is om hun huis duurzaam te willen verwarmen. Daarna komen redenen als een mindere afhankelijkheid van aardgas en lagere stookkosten. Ongeveer een derde van de veertig koplopers heeft al maatregelen genomen om het gasverbruik terug te dringen. Bijvoorbeeld in de vorm van extra isolatie. De helft van hen heeft inmiddels zonnepanelen op het dak liggen.

Bij het verder verduurzamen van hun huis lopen de koplopers vaak tegen dezelfde dingen aan. Voor hen is het een ingewikkeld vraagstuk. Ze hebben vaak moeite de goede informatie te vinden Een onafhankelijk totaaladvies voor de eigen woning is moeilijk te verkrijgen. Installateurs zijn soms aan bepaalde oplossingen gebonden en leveren vaak niet het totale pakket. Bewoners hebben wel behoefte aan een totaaladvies voor de eigen woning, we merken dat persoonlijke factoren een grote rol spelen in de mogelijkheden, zoals:

- Persoonlijke voorkeuren omtrent comfort of gebruik van de woning
- Gezinssamenstelling c.q. levensfase
- Eerdere stappen of keuzes in de woning
- Financiële afwegingen

Bewoners kunnen via het Drents Energie Loket met een energiebon advies krijgen van een energieadviseur. Deze adviezen sluiten niet altijd goed aan bij de woningen in Kloosterveen, die veelal in goede staat zijn.

Ook op het gebied van financiën spelen vragen onder andere over kosten en mogelijkheden voor subsidie, het zinvol beantwoorden van vragen vanuit bewoners kost tijd.

Zodra een richting gekozen is blijkt het moeilijk om offertes te verkrijgen en blijken doorlooptijden lang in verband met krapte op de arbeidsmarkt en schaarse materialen.

Uit de ervaringen van de koplopers blijkt daarnaast dat het handig is om samen met andere bewoners te kunnen optrekken. Dit willen we zo veel mogelijk faciliteren. We hebben gemerkt dat fysieke bijeenkomsten hier beter voor werken dan digitaal.

De komende periode willen we de koplopersgroep vaker bij elkaar brengen door op onderwerp subgroepen te vormen. Zo is er voor geïnteresseerde koplopers in april een bijeenkomst specifiek over bodemenergie georganiseerd. In mei gaan we een bijeenkomst voor bewoners van een specifieke buurt organiseren. Deze bijeenkomst is vanuit een bewoner van deze buurt geïnitieerd.

Bewonersinitiatief identieke woningen
Een actieve koploper heeft aangegeven verdere stappen in zijn woning graag te zetten samen met (zoveel mogelijk) bewoners van dezelfde soort woningen. Vanuit het project ondersteunen wij deze bewoner in de organisatie van dit initiatief.

Advies op maat
Voor koplopers die al meerdere offertes hadden liggen en deze wilden bespreken hebben we gesprekken georganiseerd met de adviseurs van Witteveen + Bos. Vanaf april starten we met een adviseur uit de regio die ons ondersteunt bij het verstrekken van informatie bij bijvoorbeeld inloopmiddagen en als we de wijk in gaan.

Tot slot zijn er bij verschillende koplopers video's opgenomen om ervaringen te delen met andere bewoners in de wijk. Dit aanbod van filmpjes zullen we blijven uitbreiden.

4. Aanbod: inpasbaarheid en kosten

Zoals hierboven omschreven willen we de inpasbaarheid en de kosten van een aantal scenario's toetsen bij installateurs. Er zijn met drie installatiebureaus gesprekken gevoerd. Dit zijn installatiebedrijven uit Assen en omgeving met ervaring in Kloosterveen. In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de installatie- en isolatiebranche moeite heeft om voldoende arbeidskrachten te vinden. Er ontstaan wachttijden voor het aanbrengen van bijvoorbeeld isolatie, zonnepanelen en warmtepompen. Huisbezoeken worden niet gepland of afgezegd en het verkrijgen van offertes is lastig. Datzelfde geldt voor de energieadviesbureaus. Ook zij hebben moeite om te voldoen aan de grote vraag naar advies die op hen afkomt. De verwachting is dat de krapte op de arbeidsmarkt in deze sector alleen maar verder zal toenemen in de komende jaren als gevolg van de beoogde opschaling. We hebben oog voor krapte op de arbeidsmarkt en nemen dit mee in het opstellen van het wijkuitvoeringsplan.

We willen in Kloosterveen woningen schouwen om inzicht te krijgen in de inpasbaarheid en de kosten. Dit willen we onafhankelijk laten doen van de installateurs. De uitvoering van de woningschouw laten we doen door een onafhankelijk installatieadviesbureau. We onderzoeken of we de woningschouwen kunnen doen door middel van een app om dit proces te versnellen. Een schouw geeft inzicht in de situatie van de woning, De uitkomsten van de schouw kan voorgelegd worden aan een installateur, die zijn offerte hierop kan baseren. Het scheelt voor installateurs de stap om naar de woning te gaan. Voor de bewoners zorgt het ervoor dat elke installateur met dezelfde informatie de offerte opmaakt en deze beter met elkaar te vergelijken zijn.

Vervolgstappen
We gaan eerst de verdiepingsfase afronden en vanuit de resultaten samen met bewoners werken aan een plan van aanpak. De belangrijkste punten van de verdieping zijn:

- Na het onderzoek met installateurs het technisch onderzoek afronden.
- Het ophalen van drijfveren bij een brede groep bewoners.

Na de zomervakantie zal de aandacht gericht worden op het opstellen van het wijkuitvoeringsplan. Hierin zal de input van de verdiepingsfase leidend zijn om tot een passend plan voor de uitvoering te komen (binnen de vastgestelde kaders van het addendum Kloosterveen).

Daarnaast zal het project doorlopend bewoners ondersteunen met informatie, toegang tot advies en het uitwisselen van informatie, waar mogelijk in groepen en waar nodig individueel. Hierbij zal tenminste aandacht zijn voor:

- Onderzoeken collectief advies voor vergelijkbare of gelijke woningen en bewoners met vragen over vergelijkbare onderwerpen.
- Ondersteunen buurtinitiatieven.
- Advies- en offerteproces stroomlijnen door testen inzet van onafhankelijk schouw en/of app voor schouwen woningen.
- Menukaart opstellen van stappen richting aardgasvrij met onafhankelijke informatie.
- Collectief aanbieden van warmtescans om bewoners inzicht te geven in warmteverlies in de woning door b.v. kieren en hiermee te besparen.

3. Bijlagen

- Rapport Enquête
- Onderzoek Witteveen+Bos
- Participatie & Communicatieplan